

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 6/2011-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. januára 2011 predbežne prerokoval sťažnosť R. V., H., zastúpeného advokátom JUDr. V. J., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9 Co 283/2010 z 30. augusta 2010 v spojení s uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 6 C 138/2005-86 z 14. mája 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. V. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. decembra 2010 doručená sťažnosť R. V., H. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. V. J., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl.

46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 283/2010 z 30. augusta 2010 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) v spojení s uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 C 138/2005-86 zo 14. mája 2010 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

«Podanie ústavnej sťažnosti má základ v právoplatnom rozhodnutí občianskoprávneho súdneho konania právnej veci sťažovateľa ako navrhovateľa proti odporcovi P. B..., o zaplatenie 9. 958,18 EUR s príslušenstvom...»

Okresný súd Žilina (ďalej aj „OS ZA“) uznesením 6C/138/2005-86 zo dňa 14. 05. 2010 zastavil konanie o zaplatenie 9. 958,18 € s príslušenstvom, keď konštatoval, že v prejednávanej veci nie je daná právomoc súdu Slovenskej republiky, keďže odporca je občanom Rakúskej republiky s pobytom na území Rakúskej republiky...

Krajský súd v Žiline (ďalej aj „KS ZA“) uznesením 9Co/283/2010 zo dňa 30. 08. 2010 potvrdil odvolaním napadnuté uznesenie...

Podľa názoru sťažovateľa mu OS ZA a následne i KS ZA svojím postupom odňali možnosť konať pred súdom.

Rozhodujúcim kritériom pre založenie právomoci súdu je podľa OS ZA bydlisko odporcu v čase začatia konania, a to bez ohľadu na štátnu príslušnosť osoby. Na základe predložených listinných dôkazov zo strany účastníkov konania mal OS ZA za preukázané, že odporca bol v čase podania návrhu občanom Rakúskej republiky, kde mal aj bydlisko a nič na tom nemení ani skutočnosť, že podľa Registra obyvateľov SR mal odporca nahlásený trvalý pobyt na adrese..., preto v danej veci aplikoval Nariadenie rady ES č. 44/2001 (ďalej len „Nariadenie“).

V zmysle čl. 24 Nariadenia má súd členského štátu právomoc vtedy, ak sa odporca zúčastní konania, to neplatí, ak sa zúčastní konania, len aby namietol absenciu právomoci.

Odporca vyjadrením k žalobnému návrhu zo dňa 10. 05. 2007 k veci samej uviedol, že uplatnený nárok v celom rozsahu neuznáva, je uplatnený účelovo, navrhovateľovi žiadnu

pôžičku neposkytol, atď. Podaním zo dňa 10. 05. 2007 odporca reagoval na žalobný návrh, aktívne sa zúčastnil konania, čím založil právomoc OS ZA. Sťažovateľ sa domnieva, že súd bol v takomto prípade povinný vo veci konať. OS ZA v odôvodnení svojho rozhodnutia sám poznamenáva, že na založenie právomoci sa vyžaduje, aby sa odporca zúčastnil konania, napr. podal vyjadrenie k žalobnému návrhu, nejedná sa len o osobnú účasť na pojednávaní, pričom odporca sa v danej veci vyjadril k žalobnému návrhu. O aktívnej účasti odporcu v konaní svedčí i fakt, že OS ZA mu priznal uznesením 6C/138/2005-115 zo dňa 03. 11. 2010 náhradu trov konania za úkon právnej služby „vyjadrenie k žalobnému návrhu zo dňa 10. 05. 2007“.

OS ZA rozhodnutím o zastavení konania a následne KS ZA potvrdením tohto rozhodnutia de facto odmietli vo veci konať a znemožnili sťažovateľovi domáhať sa svojho práva na súde, čím porušili jeho právo na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky...

OS ZA i KS ZA odôvodnili svoje rozhodnutia tým, že odporca podaním zo dňa 10. 05. 2007 zároveň, resp. predovšetkým namietať nepríslušnosť súdu.

Sťažovateľ sa domnieva, že z gramatického a logického výkladu čl. 24 Nariadenia je zrejmé, že odporca sa mal obmedziť výlučne len na námietku nedostatku právomoci súdu. nie sa zároveň, resp. predovšetkým vyjadriť k veci samej.

Úvahy konajúcich súdov, či sa uvedené podanie týka predovšetkým námietky právomoci súdu alebo veci samej, nemajú oporu v Nariadení a súdy túto právnu normu podľa názoru sťažovateľa nesprávne vyložili a aplikovali na daný skutkový stav.

Hoci sťažovateľ túto skutočnosť namietať vo svojom odvolaní, KS ZA sa ňou vôbec nezaoberal a svojím rozhodnutím presvedčivo nevysvetlil, či sa účastník pri prvom úkone, ktorý mu v konaní patrí, musí obmedziť výlučne len na námietku nedostatku právomoci súdu, alebo sa odporca mohol bez následkov založenia právomoci vyjadriť aj k veci samej.

OS ZA i KS ZA nedostatočným spôsobom riešili argumentáciu sťažovateľa, čím porušili jeho základné právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia...

Pre založenie právomoci vyžaduje O. s. p., aby mal odporca v obvode súdu bydlisko. Bydliskom podľa názoru sťažovateľa možno označiť také miesto, ktoré odporca subjektívne považuje za miesto svojich ekonomických záujmov, kde sa zdržiava, žije, býva, pracuje, atď.

Evidenciu bydliska fyzických osôb nevedie žiaden štátny alebo samosprávny orgán, preto zistenie bydliska odporcu môže byť pre navrhovateľa objektívne nemožné...

Šetrením prostredníctvom Centrálného registra obyvateľov zistí navrhovateľ iba trvalý pobyt odporcu. Po podaní žalobného návrhu na súde v mieste odporcovho trvalého pobytu sa navrhovateľ dozvie o nedostatku právomoci súdu až na základe námietky odporcu, pričom súd konanie zastaví. Tým však môže dôjsť k premlčaniu navrhovateľovej pohľadávky, pretože k prerušeniu plynutia premlčacej lehoty dochádza len riadnym uplatnením práva, akým však podanie návrhu na súde, ktorý nemá právomoc vo veci konať, zrejme nie je.

Spochybnenie postupu, podania žalobného návrhu na základe potvrdenia o trvalom pobyte z Centrálného registra obyvateľov, vnáša právnu neistotu do súkromnoprávných vzťahov v tom, že nemožno mať do budúca istotu, na ktorom súde treba podať návrh na začatie konania. Takýto stav právnej neistoty je porušením ústavného princípu právneho štátu...

Odporca sa v odvolacom konaní vyjadril k odvolaniu sťažovateľa, ktoré vyjadrenie však sťažovateľovi nebolo doručené a dozvedel sa o ňom až z uznesenia OS ZA spis. zn. 6C/138/2005-115 zo dňa 03. 11. 2010, ktorým uznesením bola odporcovi priznaná náhrada trov konania za úkon právnej služby „vyjadrenie k odvolaniu zo dňa 29. 07. 2009“.

Sťažovateľ ako účastník občianskoprávneho konania má právo vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam a vykonaným dôkazom. Odporca mal možnosť vyjadriť sa k odvolaniu, avšak sťažovateľ nemohol reagovať na vyjadrenie odporcu, čím bol porušený princíp rovnosti zbraní...»

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti takto rozhodol:

„Krajský súd v Žiline právoplatným uznesením spis. zn. 9Co/283/2010 zo dňa 30. 08. 2010, v spojení s právoplatným uznesením Okresného súdu Žilina spis. zn. 6C/138/2005-86 zo dňa 14. 05. 2010 porušil ústavné práva sťažovateľa a to právo domáhať sa svojho práva na nestrannom a nezávislom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 na Ústavy Slovenskej republiky a porušil jeho základné ľudské právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6

ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k.: 9Co/184/2007 zo dňa 22. 10. 2007 zrušil.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo,

ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

V súlade s už uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že krajský súd svojím uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu o zastavení konania vedeného pod sp. zn. 6 C 138/2005 o návrhu sťažovateľa z dôvodu, že vec nepatrí do právomoci súdov Slovenskej republiky.

Podľa sťažovateľa uznesenie krajského súdu v spojení s uznesením okresného súdu obsahuje nesprávne skutkové a právne závery o nedostatku právomoci súdov Slovenskej republiky v danej veci, okresný súd a krajský súd nesprávne interpretovali a aplikovali čl. 24 Nariadenia rady Európskeho spoločenstva č. 44/2001 (podľa ktorého má súd členského štátu právomoc vtedy, ak sa odporca zúčastní konania, to neplatí, ak sa zúčastní konania, len aby namietol absenciu právomoci), a tým sťažovateľovi „*odňali možnosť konať pred súdom*“ a porušili ním označené základné a iné práva.

Sťažovateľ videl porušenie ním označených základných a iných práv aj v „*nepresvedčivom*“ odôvodnení uznesenia krajského súdu a v nedoručení vyjadrenia odporcu k odvolaniu sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu. Konkrétne v nedoručení vyjadrenia odporcu k odvolaniu sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu vidí sťažovateľ porušenie svojho základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

K namietanému porušeniu základných a iných práv sťažovateľa uznesením okresného súdu

Sťažovateľ síce neoznačil v sťažnosti ako porušovateľa ním označených základných a iných práv okresný súd, ale porušenie svojich práv v petite sťažnosti namietal uznesením krajského súdu v spojení s uznesením okresného súdu. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu okresného súdu bez označenia okresného súdu ako porušovateľa práv je neprípustná a ústavný súd ju preto podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmieta.

Zároveň ústavný súd poznamenáva, že uznesenie okresného súdu bolo preskúmateľné na základe dostupného opravného prostriedku – odvolania, ktoré sťažovateľ aj využil, a preto aj v prípade označenia okresného súdu ako porušovateľa práv by bol daný dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie a rozhodnutie.

K namietanému porušeniu základných a iných práv sťažovateľa uznesením krajského súdu

Z textu článku 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity

právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Ústavný súd zastáva názor, že v prípade, ak odvolací súd právoplatne rozhodne o zastavení konania, nenastupuje proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu (v danom prípade proti uzneseniu krajského súdu) automaticky ústavná kontrola zo strany ústavného súdu.

Právomoc ústavného súdu poskytnúť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právnu ochranu je daná len vtedy, ak tieto osoby nemajú k dispozícii účinný právny prostriedok nápravy v systéme všeobecných súdov.

Podľa sťažovateľa dôvodom porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu bolo „*odňatie možnosti konať pred súdom*“ v dôsledku zastavenia konania. Sťažovateľom uvedený dôvod porušenia ním označených práv je však dovolacím dôvodom podľa § 237 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), a preto sťažovateľ mohol využiť tento prostriedok ochrany označených práv (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) v systéme všeobecných súdov podaním dovolania.

Ústavou daná právomoc ústavného súdu neumožňuje ústavnému súdu nahrádzať rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je táto založená zákonom alebo na základe zákona, t. j. v danom prípade na základe uplatnenia postupu podľa § 237 písm. f) OSP. Ústavný súd môže založiť svoju právomoc na konanie až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých sťažovateľovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred podaním sťažnosti ústavnému súdu.

Keďže proti uzneseniu odvolacieho súdu bolo možné zo sťažovateľom tvrdeného dôvodu podať dovolanie [§ 237 písm. f) OSP], právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu namietaného odňatia možnosti konať pred súdom) má Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací, čím bola zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj z dôvodu „*nepresvedčivého*“ odôvodnenia uznesenia krajského súdu. Z obsahu samotnej sťažnosti vyplýva, že namietanú „*nepresvedčivosť*“ odôvodnenia sťažovateľ neoddeliteľne spája s namietanou nesprávnosťou záverov krajského súdu, z ktorých vyvodzuje „*odňatie jeho možnosti konať pred súdom*“. Ústavný súd preto konštatuje, že preskúmanie „*presvedčivosti*“ odôvodnenia je neoddeliteľnou súčasťou preskúmania dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP, a preto ani vo vzťahu k tejto časti sťažnosti nemôže byť daná právomoc ústavného súdu.

Sťažovateľ namietal aj porušenie svojho základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu, že mu nebolo doručené vyjadrenie odporcu k jeho odvolaniu proti uzneseniu okresného súdu. Sťažovateľ však v petite svojej sťažnosti nenamietal porušenie označeného základného práva postupom krajského súdu, v konaní ktoré predchádzalo vydaniu jeho uznesenia, ale samotným jeho uznesením.

Vzhľadom na uvedené je nutné konštatovať, že pri viazanosti ústavného súdu petitom sťažnosti nie je možné vidieť príčinnú súvislosť medzi uznesením krajského súdu a namietaným porušením základného práva, a preto je daný dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu krajského súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a pre zjavnú neopodstatnenosť.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá v celom rozsahu, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2011